

ובש"מ שם הביא בשם הרא"ש וז"ל בתו"ד עו"ק היכי ס"ד דעשה דכיבוד דחי אפי' לאו גרידא הא אם אמר אביו לא בעינא להאי כיבוד מי איתיה לעשה כלל כו', ותו' ר"מ דלא דמי דהתם כי אמרה לא בעינא ליכא לעשה כו', אבל הכא אי אמר האב לא בעינא בשביל זה לא ביטל העשה עולמית ואפשר שיתקיים תדיר בשאר דברים, ועוד אפי' כי אמר לא בעי' שייך עשה דמ"מ מצוה הוא בכל דבר אפי' אמר האב לא בעי' ע"כ, והו"ד בתשובות הרדב"ז בח"א סי' תקכד, והסיק דהעיקר כתרוע השני, דגם היכא דמחל האב על כבודו ואמר לא בעינא איכא למצות כיבוד, [והו"ד ברע"א ובפת"ת ביור"ד סימן רמ], וכ"נ מדברי תו"י בכתובות מ. עיש"ה. ובקו"ש בכתובות שם (סימן קמד) תמה על דברי הש"מ דמנ"ל הא דאיכא קיום מצוה גם אחר מחילת האב עי"ש, ובספר חסידים סימן תקעג כ' יותר דהאב שמחל על כבודו אף דכבוד מחול בדיני אדם, מ"מ חייב בדיני שמים, וצ"ב דאם מהני מחילת האב אמאי בלא כיבודו חייב ביד"ש.

עוד יל"ע בדברי הש"מ והרדב"ז מהגמ' קדושין לב, ב גבי כיבוד הרב דאמר' דמהני מחילה דתורתו דיליה היא, ומקשי' והא רבא וכו' ולא קמו מקמיה ואיקפד וכו', ומשני אפ"ה הידור מיעבד ליה, ופרש"י לנוע מעט כאילו רוצה לעמוד מפניו, והיינו דמהני מחילת הרב, אלא דרבא הקפיד דהוי צריכים לנוע מעט, ולדברי הש"מ והרדב"ז הול"ל להגמ' לומר דהקפיד משום דאף דמחל איכא עליהו מצות כיבוד, דמסתבר דגם בכבוד הרב נימא כן דאף שמחל על כבודו מ"מ במכבדו איכא קיום מצוה, וביותר קשה לשו' הס' חסידים דנימא דחייב לכבדו בדיני שמים, [ועי' לשון השלה"ג בשם הריא"ז ובר"מ ת"ת פ"ה הי"א ואע"פ שמחל "חייב" התלמיד להדרו כו', ועי' בחי' הגרי"ז בהל' ת"ת].

ונראה בזה דדברי הש"מ והרדב"ז שייכי רק בכיבוד אב ולא בכיבוד הרב וכדיבואר, הנה המנ"ח במצוה לג חקר אם כבוד אב הוי מצוה למקום ולא בין אדם לחברו, דבין אדם לחבירו אינו אלא במה שהוא שוה לכל אדם, אבל כאן הוא רק באביו ואמו א"כ אינו אלא כמצות שבין אדם למקום ברוך הוא, או דילמא כיון שהשם יתברך צווה זו המצוה בין אדם לחבירו הוי בין אדם לחבירו ולא מהני תשובה אם לא שירצה את אביו ואמו ע"כ. ולשון הר"מ בפה"מ ריש פאה משמע דהוי מצוה לחברו, ועי' בש"מ ב"מ שם שהביא בשם גליון תוס' שכ' דכאו"א חשיב עשה דממונא וי"ל, [ועי' בברכ"ש יבמות סי' ג], ובגמ' אמרי' גבי כיבוד אב דהוקש כבודם לכבוד המקום ומעלה עליהם הכתוב כאילו כבדוני, ועי' היטב בלשון החנוך

שם, משרשי מצוה זו שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה וכו', ובסו"ד ועובר עליה בטל עשה ועונשו גדול מאד שנעשה כמתנכר לאביו שבשמים וכו', ונראה בדבריו דבכיבוד אב איכא ב' חלקים במצוה, חדא דין לחברו מצד כבוד האב, והוא כהכרת הטוב לאביו ואמו, [ולמ"ד דכיבוד אב משל בן הוי כחוב לאביו והבן משועבד לכך], ועוד דהוי דין וחיוב של כיבוד המקום, והוי גם מצוה שבין אדם למקום, ועל כך הוא שאמרו דבמכבד אביו ואמו מעלה עליו הכתוב כאילו כבדוני.

ומעתה נראה בד' הש"מ והרדב"ז דמש"כ דגם במחל האב איכא למצוה, ותמה בקו"ש דמנ"ל דאיכא קיום מצוה אחר מחילת האב, ונראה דטעמם הוא משום דמחילת האב מהני רק על חיוב כיבוד שהוא מצוה לחברו היינו במה שמצווה ומחוייב לאביו, ועל זה מהני מחילת האב, אמנם על החלק במצוה שהוא בין אדם למקום על זה לא מהני מחילת האב, ולהכי גם במחל האב איכא למצות כיבוד מצד כבוד המקום, ואף דלשון הש"מ והרדב"ז הוא רק דאיכא למצוה דכיבוד, ולא כתבו לישנא דחיוב, אמנם בדעת הס' חסידים הנז' שכ' דגם במחל על כבודו אם אינו מכבדו חייב בדיני שמים, מוכרח לפרש כמש"כ דחיובו הוא מצד כיבוד המקום, דעל זה לא מהני מחילת האב. [ועי' ברע"א בשו"ע בריש הל' כבוד אב שציין לתש' הרשב"א בהא דאין מברכין על כיבוד אב דשמא האב ימחל על כבודו, ונראה דאין בזה סתירה לדברי הרדב"ז דגם במחל המצוה קיימת, די"ל דלענין ברכה כיון דכה"ג ליכא חיוב לא נאמר על זה ברכה, ועי' אמרי בינה הל' גביית חוב סימן א].

ולפ"ז י"ל דכל דברי הראשונים בזה ה"ד לענין כיבוד אב דעליה נאמר דהוקש כבודם לכבוד המקום וכאילו כבדוני והוי מצוה גם למקום, אבל בכבוד הרב דיסוד המצוה היא לחברו, ולא נאמר על כבוד הרב דהוי ככיבוד המקום, בזה במחל הרב ה"נ ליכא למצות כיבוד, ומש"ה אמרי' בגמ' דהיכא דהרב מחל, ומהני מחילתו, בעינן מהתלמיד רק הידור מיעבד ליה היינו לנוע מעט, דאפשר דאה"נ ליכא למצות כיבוד הרב כיון דמחל על כבודו, ועכ"פ חיוב ודאי ליכא ביד"ש כדברי הס' חסידים לענין כיבוד אב, וניחא היטב מה שהקשינו מהגמ' בקדושין. [ובקדושין לא. שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם א"ל צאו וראו מה עשה עכו"ם אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד וכו' והיה מפתח וכו', ולא ציערו עי"ש, ולכאורה הרי כה"ג מסתבר דהאב היה מוחלו שלא יופסד ממונו, ועי' בערוה"ש ביו"ד בדיני כבוד אב מש"כ בזה דהכל לפי הענין ומ"מ

שיעשה ע"י אחר, ואפשר להמבואר דאף היכא דאיכא מחילה קיימת המצוה ביד"ש להכי כה"ג אמרי' שיהיה נמנע בזה ויעשה ע"י אחר].

והנהגה בהא דס"ד דאיכא כיבוד אב גם בציוהו לעבור על ד"ת, כתבו הש"מ ב"מ שם מהרא"ש בשם הר"מ וז"ל ..ועוד תי' כיון שהוקש כבודם לכבוד המקום א"כ שוים הם מי נדחה מפני מי מוטב יעשה כבוד אביו ויהא מקיים שניהם דכיבוד אביו הוא כבוד המקום שצוה על כך ע"כ, ונראה דהרא"ש לשיטתו דכיבוד אב איכא מצוה גם מצד כיבוד המקום ולהכי כתב דס"ד דאיכא למצוה גם לעבור על ד"ת, כיון דבמצוה של כבוד אב איכא גם לכיבוד המקום, להכי סלקא דעתך דיעשה כבוד אביו ויהא מקיים שניהם וכו', וב' הקטעים ברא"ש הם בשם הרמ"ה, ואזיל לשיטתו וכמבואר. [ועי' במש"ח בפרשה שכיוון לכעין דברי הש"מ בהא דס"ד דכיבוד אב יהא גם לעבור על ד"ת, וז"ל הטהור: ושמע נא דזה אינו מצויר בשכל שמצות שבין אדם לחבירו ידחה איסור דבר תורה, ובזה הגדר אמרו איסורא מקמי ממונא לא דחינן, רק משום שבכבוד אביו ואמו יש מה שנוגע לאדם למקום, וזה הרגש דק, שכל מוסדות הקבלה מהר סיני הוא הקבלה הנאמנה ונתנה למשה מסיני, ומסורה דור אחר דור לזרעם אחריהם והודיעו בנים לבני בניהם יום אשר עמדו בחורב וכן עד עולם, ואם דור יבזה אביו וילעג למוסרי הקבלה אז פסק תורה מישראל, ולכן בזה הגדר יש בכבוד אביו גם דברים הנוגעים אל מצות ד' וכלל התורה, לכן סד"א דלדחי קמ"ל דלא דחי וכו'], ובזה ניחא היטב הא דרק בכיבוד אב איכא ס"ד בגמ' דישמע לאביו לעבור על ד"ת, אבל בכבוד רב ליכא ס"ד דישמע לרב לעבור על ד"ת, ומשום דדוקא בכיבוד אב דחיבו ומצוותו הוא גם משום כיבוד המקום, בזה ס"ד דאיכא למצוה גם בלעבור על ד"ת, אבל בכיבוד הרב דמצוותו הוא רק משום כיבוד הרב דתורה דיליה הוא, [ועי' לשון החנוך מ' רנז], בזה היה פשוט דבלעבור על דברי תורה אינו חייב בכבוד הרב. [ואולי זהו הביאור בגמ' בפ"ק דיבמות דמקשה ונילף מכאן דל"א דחי' דעשה דוחה ל"ת, ותמוה דהרי לעבור על ד"ת ליכא לעשה כלל, ולפ"ד י"ל דאיכא לעשה מצד כיבוד המקום, וי"ל נ"מ לענין כיבוד אב בלעבור על איסור דרבנן ועי']].

והנהגה לענין מורא באביו ואמו, עי' בברכי יוסף יו"ד בס"י רמ סק"ג שהביא מהאמרי נועם דעל מורא לא מהני מחילה, והברכ"י הוכיח מהגמ' לב. דמחל ליה לקריו, הרי דמהני מחילה גם על מורא, [וראה בדברי הגרי"פ על הרס"ג סוף עשה י], ונראה דלענין מורא ה"נ יהני מחילה ועדיף מכיבוד, ומשום דדוקא בכיבוד נאמר

מעלה עה"כ כאילו כבדוני, [מיהו בתוס' בקדושין לד: סוד"ה ונילף משמע דגם לענין מורא אמרי' דהוקש כבודם וכו' עי"ש], ולפ"ז יש לדון דלענין כבוד ומורא רב הוי איפכא, דכיון דלגבי רב נאמר מורא רבך כמורא שמים תו לא יהני על זה מחילת רבו, ויתבאר בזה הסוגיא בפסחים קחא גבי מצות הסיבה דאמרי' דבפני אביו מיסב, ובפני רבו אינו מיסב עי"ש המח' בזה, ומשמע דהטעם דהסיבה בפני אביו ואמו הוא חסרון כבוד, ולענין אב מהני מחילה, משא"כ במורא רבו, וכ"נ במאירי שם, ועי' ברבינו מנוח בהל' חו"מ פ"ז ה"ח שכ' בתו"ד שהרי מוראת האב גדולה יותר ממצות הסיבה שהרי שקולה למוראת השם, ולהלן הק' דאמאי בן אצל אביו מיסב והרי הוקש כבודם לכבוד המקום, ות' דיותר מחוייב בכבוד רבו וכו', אמנם להלכה איתא בר"מ שם ובשו"ע או"ח סימן תעב ס"ה דמהני נתינת רשות של רבו לענין הסיבה, ומשמע דגם לענין רבו מהני מחילה, ואולי ה"ד לענין קיום מצות הסיבה, ועי' בפרישה וט"ז בסימן רמב סק"א לענין אם מורא רב עדיף על כיבוד אב ושייך למש"כ. והנה בירושלמי מו"ק פ"ג ה"ח אמרי' דלהכי אבילות על מות אביו חמורה יותר ומגלה לבו וכו' מפני שניטל ממנו מצות כיבוד, וצ"ע דהא איכא מצות כיבוד לאח"מ, וכבר תמה כן בגליוני הש"ס על הירושלמי שם אות צג, ועי' בתפארת ישראל פסחים סופ"ד שכ' דכבוד אב לאח"מ הוי רק מדרבנן, ושנה דבריו בקדושין פ"ג אות נד, וכ"נ במאירי ובסמ"ק, אמנם המקנה קדושין לא כ' דהוי מהתורה, ועי' נובי"ת אב"ע סימן מה שכ' בתו"ד דמצות כבוד לאח"מ לא אלים כמצות הכיבוד שמחיים, [עי"ש שהשיב לענין כבוד אם מחיים והאב לאח"מ דבזה עוסק בכבוד האם שהיא בחיים ועדיף על כבוד אב לאח"מ], ולפ"ד נראה בהבנת הירושלמי דאפי' גימא דכבוד אב לאח"מ הוי מהתורה, מ"מ אין זה מצד המצוה לחברו דזה ל"ש אלא מחיים, והחיוב דלאח"מ הוא רק מצד המצוה שב"א למקום, דהמצוה לחברו הוא נתינת ההנאה וזה ל"ש אלא מחיים, ומשו"ה חשיב שניטל ממנו מצות כיבוד דל"ה בשלמותו כמו כיבוד אב מחיים. [ועי' במנ"ח שם שכ' בשם הרמב"ן בהא דמרבי' לרבות אחיך הגדול שהוא מצד כיבוד דאב, דה"ד בחיי האב, וי"ל דבזה הוי דין כיבוד דאב גרידא ומהני בזה מחילה. ויל"ע להנך שיטות דגם באבי אביו נא' מצות כיבוד עי' ברע"א בשו"ע שם, אם הוי ככיבוד אב דנא' בזה כאילו כבדוני ואיכא ב' חלקים במצוה כדפי', ונ"מ לגבי מחילה].

ונראה דנ"מ למש"כ הרמב"ם בהל' ממרים פ"ו הי"א דגם באב רשע יש מצות כיבוד, והכס"מ הביא דהטור חולק והוכיח מב"מ סב. גבי הניח להם אביהם פרה

גזולה וכו', והלח"מ שם תי' דהגמ' מיירי לאח"מ, ורק מחיים ס"ל להר"מ דחייב לכבודו, ולפ"ד מבואר היטב, דמסתבר דאף להרמב"ם דהיכא דהאב רשע חייב לכבודו היינו רק מצד המצוה לחברו, דבמצוה לכבודו בחייו הוי כפרעון לחברו של הכרת הטוב ושייך זה גם באב רשע, משא"כ מצד המצוה לשמים דכאילו כבודו ליכא בזה, וא"כ בכבוד אב לאח"מ דנתבאר דכל חיובו הוא רק מצד המצוה לשמים, דל"ש מצוה לחברו לאח"מ, להכי באב רשע לאח"מ האב ליכא כלל למצוה, [ולדברינו דלאח"מ האב חיוב כבוד הוא רק מצד המצוה לשמים, א"כ מסתבר דאף בגוונא דהיה מחילה של האב, לא יהני מחילתו, כיון דעיקר המצוה היא מצד כבוד שמים].

והנה בגמ' קדושין לג: אמר' דאין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים, אכן בכבוד אב לא נאמר דין זה, ובערוך השלחן יור"ד סימן רמ סכ"ד הסתפק בזה, ונראה דשאני בכיבוד אב דהמצוה לכבודו הוא גם משום כבוד המקום, להכי ל"ש האי דינא שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים, דהרי כבודו הוא כבוד שמים, וכך נראה מפורש בסוגיא דאמר' דר"י כד הוה שמע קול כרעא דאימיה הוי קאי, וכן ר"ט גחין כל אימת דהוי אימא בעי למיסק וכו', ובש"י מהר"ב שם מבואר דגם בכבוד אב נא' דין זה, ולדברינו שפיר יש לחלק בזה, ועי' עוד במרדכי שכ' אין ת"ח העוסק בתורה רשאי לעמוד ולבטל מלמודו אלא שחרית וערבית, והשתא ל"ק מהא דר"י כד הוה שמע קול כרעא דאימיה וגם ר"ט וכו', ומבואר דהמרדכי לא חילק בזה בין כבוד אב לכבוד הרב עי"ש.

### בדין רשות להורות במקום רבו

כ' הרמב"ם בהל' ת"ת פ"ה ה"ב וה"ג ואסור לאדם להורות בפני רבו לעולם, וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, היה בינו ובין רבו י"ב מיל ושאל לו אדם דבר הלכה מותר להשיב וכו' ועי"ש בכס"מ. ומבואר בר"מ שם דתוך ג' פרסאות ל"מ מחילת רבו עי"ש, ועי' ר"מ סנהדרין פ"כ ה"ט תלמיד אל יורה הלכה בפני רבו אא"כ היה רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל, וצ"ע הא דהר"מ כפל האי הלכתא גם בהל' סנהדרין, [והשו"ע הביאו רק בדיני כבוד הרב], עוד יל"ע דבהל' סנהדרין לא הביא הר"מ האיסור חוץ לג"פ, וכמ"כ לא הזכיר החיוב מיתה.

ונראה מוכרח בד' הר"מ דבהאי הלכתא דאין התלמיד מורה במקום רבו נא' תרי ענינים, חדא הוי מדיני כבוד הרב דא"י להורות במקום רבו, ומדין זה אסור להורות בכל העולם, וזהו שהביאו הר"מ בהל' ת"ת בהדי דיני כבוד הרב, אלא

דהר"מ מחלק דתוך ג"פ ל"מ מחילה, ולאחר ג"פ מהני מחילה, והביאור נראה ובהקדם דברי התוס' בסנהדרין ה,ב ד"ה אלא דכ' דתוך ג' פרסאות ל"מ נטילת רשות מרבו, ורק חוץ לג' פרסאות מהני בנטל רשות, וכן בר"ן הביא בשם רבינו דוד דגם בנטל רשות אסור, והר"ן כ' דכיון דמשום יקרא דרביה הוא מצי מחיל דהא קיי"ל דהרב שמחל על כבודו מכול, וצ"ל בדעת תוס' ורבינו דוד דהא דאסור להורות במקום רבו הוי מדין מורא רב כיון דהוי בזיון לרבו שפוסק במקומו, ובזה ל"מ מחילה, ומעתה נראה דהר"מ מחלק דרק תוך ג"פ דילפי' ממשה בזה הוי דין מורא ול"מ מחילה, ומשום ד"ז חייב מיתה על הוראתו כיון דהוי בזיון לרבו, אבל לאחר ג"פ הוי רק דין כיבוד רב גרידא, ובזה ה"נ מהני מחילה, ככל דין הרב שמחל על כבודו.

ומה שהביא הר"מ דין זה גם בהל' סנהדרין נראה דהוא דין נוסף, דהנה בתוס' כתובות ס: מבואר דגם במחל אל יורה דלא מסתייע מילתא, ונראה דמשום ה"ט הוי רק איסור אבל ודאי ליכא חיוב מיתה, דחיוב מיתה הוא מאיסורא דבזיון הרב, ובמחל אם מהני מחילתו תו ליכא חיוב מיתה, ורק כיון דלא מסייע מילתא הוי איסור בהוראה, ועי' שו"ע יו"ד סימן רמב ס"ד וברמ"א דל"מ מחילה, ומשמע דאיכא עדיין חיוב מיתה, ועי' ש"ך בש"ך סק"ד ובהגר"א סק"ח.

ומעתה נראה בד' הר"מ דבהא דאסור להורות במקום רבו איכא תרי דיני, חדא מדין כיבוד ומורא רב, וגדרו הוא מה דנוטל כח ההוראה של רבו, ותוך ג"פ הוי ביזיון לרבו ול"מ מחילה, ומדין זה איכא חיוב מיתה וכמש"נ, אכן איכא עוד הלכה מדיני הוראה, ודין זה הוא רק תוך ג"פ דילפי' ממשה, וזהו שהר"מ הביאו בהל' סנהדרין בהדי דיני הוראה ומשום דלא מסייע מילתא, אבל מדין זה ליכא ח"מ, ולהכי לא הזכיר שם הר"מ דח"מ דזה שייך להל' ת"ת.

ועוד נ"מ נראה דהנה מצינו גבי שתויי יין דאסור להם להורות, ובהוראה פשוטה וידועה שרי, והכא אמרי' דאפי' ביעתא בכותחא אסור, וע"כ דהוא מדין כבוד הרב, וכמ"כ גבי שתויי יין הוי רק איסור הוראה ואין הוראתו בטילה, (זולת להמאירי בעירובין סד שכ' דהוראתו בטלה), ובמורה הלכה בפני רבו אם הוי חסרון מדין כיבוד הרב, הוי רק איסור בהוראה, אמנם מצד דלא מסייע מילתא י"ל דהוראתו בטילה.

ועי' בתורת חיים סנהדרין כג שהק' מהא דמשרע"ה מינה דיינים ואיך פסקו במקום רבו, ומשו"כ חידש דבד"מ שרי, ולכא' י"ל בלא"ה דהיכא דרבו עצמו מינה את התלמיד - ובפרט התם דהוי מינוי לדין ב"ד ולא מנוי ליחיד גרידא - בזה ל"ש חסרון דכבוד הרב וכן חסרון דלא מסייע מילתא, דרק היכא דהתלמיד מורה בעצמו בזה אסור משום שנוטל כח ההוראה של רבו ובעי' לדין מחילה, אבל היכא דרבו ממנהו הוי כבמקומו ולהכי שרי.

## פרשת אמור

דבר אל אהרן וגו' וינזרו מקדשי בני ישראל וגו' (כב - ב).

### עבודת זר וחלל

בזבחים ריש פרק שני ממעטי' מהך קרא דזר שעבד חילל את הקדשים עי"ש, ובתורע"א הקשה דלרבא דאמר בריש תמורה דכ"מ דאמר רחמנא ל"ת אי עבד לא מהני, למה לי קרא למפסל העבודה בזר וטמא ששימש וכדומה, הא כיון דמוזהרים שלא לעבוד ממילא א"ע לא מהני וכו'.

והנה בהא דזר מחלל עבודה, מבואר בכמה דוכתי דמלבד דאין עבודתו כשרה מחסרון כהונה, אית ביה פסול דזר היינו דזר מחלל עבודה, וכמש"כ התוס' במנחות יח: גבי בלילה במנחה דאף דלא בלל כשר מ"מ בלל זר גרע, וע"כ משום דזר הוי פסלות בעבודה, דאי נימא דזר פוסל רק משום חסרון כהונה והוי כמאן דליתא לעבודה, הרי בלילה לא מעכבא, אע"כ דזר הוי פסול ומשו"ה פוסל גם בבליילה, [ועמד בזה במק"ד].

וכן מתבאר בדברי השיטמ"ק בזבחים כב, ש"כ להק' דתיפ"ל דעכו"ם מחלל עבודה דל"ה כהן, ותירצו דשמא פסול דזרות לא שייך אלא בבני ישראל, והיינו דאף דאה"נ עבודה עי" עכו"ם פסולה ומשום דליכא כהונה, מ"מ פסול זרות ליכא בעבודת עכו"ם, דפסול זרות ה"ד בבני ישראל, ונ"מ בזה י"ל בזר וכהן שעבדו יחד דמסתבר דפסול, וכדאיתא בתוספתא זבחים דכהן שעבד בב' ידיו פסול מדין עבודת שמאל, וה"נ נראה בכהן שעבד בהדי זר דפסול מדין חילול דזר, אבל אם פסול זר היה רק משום חסרון כהונה הרי בכה"ג איכא גם לעבודת כהן, ומה"ט י"ל דבכהן

שעבד יחד עם עכו"ם יהא כשר, כיון דנתבאר דלשיטמ"ק בעכו"ם ליכא פסול זר, ופסולו הוא רק מחסרון כהונה, ובזה שפיר י"ל דאם העכו"ם עבד בהדי כהן יהא כשר וליכא לחסרון כהונה, וכמ"כ י"ל דבעכו"ם שבלל מנחה דיהא כשר כיון דליכא גביה פסול זר אלא חסרון כהונה, ושפיר י"ל דכיון דבלילה לא מעכבא שוב אינו פוסל.

ולפ"ז נחא קו' הרע"א, דהרי אם פסול זר הוה מדין אי עביד ל"מ הוה כמאן דליתא לעבודה, אבל לא ידעינן מהכא פסול דזר, ולזה בעי' לילפוטא מקרא דזר הוה "פסול לעבודה", ונ"מ בזר וכהן שעבדו יחד דאם פסול דזר הוה מדין א"ע ל"מ הוה כמאן דליתא לעבודה ידידה, אבל מ"מ יוכשר מדין עבודת כהן, משא"כ לאחר דילפי' דזר פוסל ה"נ בכה"ג פסול וכמש"נ.

ועי' ברע"א שם שכ' דמהך דהכשירה התורה עבודת חלל אף דמוזהר ע"כ ידעינן דל"א אי עביד לא מהני וכו', וכוונת הרע"א עפ"י שיטת התוס' בתענית דבחלל אף דעבודתו כשרה הרי הוא מוזהר, ובקרא דפועל ידיו תרצה גלי לן קרא דבפסולין ל"א אי עביד לא מהני, [והארכתי הרבה בזה בכנסת הראשונים זבחים ח"ב במילואים, עי"ש דברים עמוקים בכוונת הרע"א הנז']. ועוד נראה דמהך גופיה דחזינן דזר הוה פסולות, מוכח דהכא ל"א אי עביד ל"מ, דא"כ הוה כמאן דליתא לעבודה, ותו ל"ש לומר דזר הוה חלות פסולות ודוק.

ב] והנה בקדושין כאב, אי' וחכ"א אין ע"ע כהן נרצע מפני שנעשה בע"מ, ויעשה בע"מ אמר רבה בר רב שילא אמר קרא ושב אל משפחתו למוחזק שבמשפחתו, ובמשנ"ל בהל' עבדים פ"ג ה"ח כ' דבכהן בע"מ ה"נ נרצע דאינו פוסלו מעבודה, ויעויין באו"ש בהל' עבדים שם שהסתפק בכהן שנמצא חלל דלשי' הרמב"ם אינו עובד לכתחילה ועבודתו כשרה. בדיעבד גם מכאן ולהבא, א"כ ע"י הרציעה פוסלו, והוכיח האו"ש מקו' הגמ' ותיפ"ל דכיון דאין רבו מוסר לו ש"כ ובעינא אהבתי את אשתי וליכא, והרי בחלל לית ליה איסורי כהונה ועי"ש.

ונראה בזה דעי' ברמב"ם בביא"מ פ"ו ה"י שכ' כהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשרה לשעבר ואינו עובד להבא, ואם עבד "לא חילל" שנאמר ברכ' ה' חילו וכו', הרי דהדגיש הר"מ על עבודת חלל מכאן ולהבא דלא חילל, ולא כתב הרמב"ם דעבודתו כשרה, והיינו דאה"נ אין עבודתו כשרה מחסרון כהונה, ורק דילפי' מהך